

10
ՓԱՐԱ

ՀԱՅՐԵՆԻԲ

10
ՓԱՐԱ

ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ

Մ. Թ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Մ. Կ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ եւ Պաւստայ համար	Տարեկան	դրոշ.	60
Սիւսիսի համար	Վեցամսեայ		30
Սիւսիսի համար	Եռամսեայ		15
Սիւսիսի համար			5

Օտար երկիրներու համար տարեկան 13 Ֆրանք Պաւստայ համար բոստայի ծախքը բաժանորդաց վրայ է,

Les annonces sont reçues au Bureau du Journal

Նամակ բաժնեգին, ազդարարութիւնը կամ ունի իր գրութիւնը պէտք է ուղղել առ հրատարակիչն Հայրենիք Օրաթեր-քի, Կ. Պոլսի Մերձակ Գողոց Բուլուրի Ե. Թ. Թ. տակ Թի. 20.

درعليهده مرجان چارشوسنده رشدى افندى خاى اقصانده
۲۰ نومرولى (صارىان) مطبعهسى

Direction du journal Hairénic A l'imprimerie M. Saria
Rue Merdjan Ruchdi effendi Han N. 20 Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9 ԾԴՈՍՏՈՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Տ Ե Ս Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ա.

Գերմանիոյ Կայսեր ի Ռուսիա ուղեւորութիւնը, և իր օգոստոսիսի ազգականին՝ Ռուսիոյ Կայսեր տուած այցելութիւնը, մեծ գոհունակութիւն պատճառած է խաղաղասէր աշխարհի:

Այս գոհունակութեան իբր լրացումն կը ծանուցուի նաև թէ գրողակի տակ գտնուող Ռուսական զօրաց մէկ մասը պահեստի բանակը պիտի անցնի սահմանեալ ժամանակէն խիստ առաջ և ներկայ ազգամարտներէն անմիջապէս ետև:

Այս վերջինը յիշուի մեծ նըշանակութիւն մ'ունի, և նոյն իսկ զէնքակեցութիւն պէտք էր համարուիլ եթէ մի և նոյն բանը Գաղղիոյ կամ Գերմանիոյ մէջ տեղի ունենար:

Բայց մի և նոյն աչքը նայիլ Գաղղիական և Գերմանական գործոց՝ ինչպէս կը նայուի Ռուսական գործոց, ամենամեծ սխալ մ'է քաղաքականութեան մէջ:

Հինգ տարիէ ի վեր Ռուսիոյ պատերազմական դիրքը նուազանց ըլլալուն վրայ շատ բաներ ըսուեցան, և Գերմանական ու Աւստրիական սահմանաց մօտերը հաւաքուած Ռուսական բանակները և Պոլսի վրայ դէմ ի դործ դրուած ցոյցերը անանկ արտաքին կարգի զօրութիւն մը կուտային պատերազմասէր ու թիւրահաւատ հոծ մեծամասնութեան մը, որ քիչ շատ ամեն

բանի խորքը քննողը գրեթէ բոլորովին անկարողութեան մատնուած էին գրգռեալ մտքերը հանդարտեցնելու:

Ո՞րո՞ւ կրնայիլ հաւատադնել թէ Գերմանիոյ կամ Աւստրիոյ և կամ աւելի ճիշդը ըսելով Գերմանիոյ և Աւստրիոյ դէմ միանգամայն Ռուսական պատերազմ մը բոլորովին անհաշիւ բան մ'էր, և թէ Ռուսիոյ օգոստոսիսի կայսրը՝ աւելի խաղաղութեան յարեալ էր քան թէ պատերազմի, հակառակ իւր երիտասարդական հասակին, որ չենք կրնար դիտել թէ ինչու համար պատերազմասիրութեան համոզումն կը նկատուի շատերու կողմէն: Ինչպէս որ կը նկատուէր Գերմանիոյ ներկայ երիտասարդ Կայսեր համար ալ:

Մինչդեռ վորձն ևս հակառակը ապացուցած է այսօր:

1895էն ի վեր պատահած դէպքերը և անոնց հետեւութիւնները պէտք է որ կատարելապէս համոզած ըլլան ամենէն յամառներն իսկ որ, Ռուսիոյ պատերազմական պատրաստութիւնը՝ որք շատ անգամ աւելի ներքին պատճառներէ յառաջ կուգան քան թէ արտաքին պատճառներէ, միշտ պատերազմ չեն ելծադրէր, մանաւանդ երբ անհաշիւ պատերազմի վրայ է ինդիքը և ինքնակալն ալ աւելի խաղաղասէր է քան թէ պատերազմասէր, ներկայ ժամանակին համար այս այսպէս է:

Ճիշդ ասոր պէս ալ այն զինուորական պատրաստութեանց գաղաղութիւնը և զօրաց մէկ մասին արձակուողը կամ ցրումն ալ անպատճառ խաղաղութիւն չի նըշանակէր Ռուսիոյ համար՝ երբ պատերազմը աւելի շահաւոր ներկատուի և ինքնակալն ալ աւելի պատերազմասէր ըլլայ քան թէ խաղաղասէր:

Ինդիքը միշտ հոն է և հոն կը մնայ:

Ինչպէս 1895էն ի վեր, նոյնպէս և այժմ բոլոր հաշիւներ խաղաղասիրաց նպատակով կը գտնուին երբ ինդիքը Ռուսիոյ վրայ է:

Վաղը կրնայ շատ բաներ պատահիլ, այնպիսի բաներ, զորս արգելելը այն մեծ քաղաքագիտաց իսկ ձեռքը չըլլայ որոնք աշխարհի կառավարութեան գլուխը կը գտնուին:

Ատոնց համար մարդ չի կըրնար բան մը ըսել:

Բայց պէտք է ընդունիլ որ այն միևնոյն դիւրութեամբ ալ չեն կրնար պատահիլ երկուստեք բաներ, որով կրնային պատահիլ ասիկց տարիներ առաջ:

Ըսինք թէ Ռուսիոյ դիրքը չի կրնար բաղդատուիլ Գաղղիոյ և Գերմանիոյ դիրքերուն, և այն միևնոյն բանը որ ընեն այս վերջին տէրութիւնը, շատ աւելի մեծ նշանակութիւն մը կունենայ քան որ պիտի ունենար այն մի և նոյն բանը Ռուսիոյ կողմէն եղած ատեն:

Գաղղիա և Գերմանիա թող այսօր իրենց բանակաց միլիոններէն միմիայն մէկ տասներորդը տետրակին վրայէն սրբեն, և ահա այսօր արտաքին քաղաքականութեան մէջ ահագին փոփոխութիւն մը յառաջ կընայ դալ ի նպաստ խաղաղասէր աշխարհի:

Բայց Ռուսիա, այն միևնոյն արդիւնքը յառաջ բերելու համար պէտք է որ իր ստուար բանակը կէս առ կէս զեղչէ:

Բան մը որ իրեն համար անկարելի է հանդէպ ամբողջ Եւրոպիոյ սպառազինութեան եթէ ապագայ պատերազմներէ իսկ իսպառ հրաժարէր:

Բայց մասնակի զէնքակեցութիւն միշտ կարելի և պէտք ալ է ինչպիսիական տեսակէտով:

Բացառելով թէ ինչու համար արտաքին աշխարհավարութեան ներկայ վիճակին մէջ Ռուսիոյ կարելի և մինչև իսկ պէտք մը կրնայ նկատուիլ ճիշդ այն բանը որ Գաղղիոյ և Գերմանիոյ համար կարելի և պէտք մը չի կրնար նկատուիլ:

Դալս այս վերջնոց զէնքակեցութիւնը, նոյն իսկ իրենց երկուքին մէջ մասնաւոր համաձայնութեան մը կը կարծուի անպատճառ, որուն առաջ մանկարեւելութեան հաւատարմութեան հաւատարմութեան մեծ պատճառներ ունին:

Ասիկց զատ Գաղղիոյ և Գերմանիոյ աշխարհագրական դիրքերին բոլորովին տարբեր է Ռուսիոյ աշխարհագրական դիրքէն:

Ամբողջ Եւրոպայի մէջ միմիայն Անգլիա և Ռուսիա են որ իրենց դիրքը չնորհաւ աւելի վնասող տէրութիւն են քան թէ վընասելի:

Մին իր կունակը ովկիանոսներուն տուած կապրի որ բոլորովին իր իշխանութեան տակ է:

Միւսն ալ իր կունակը այն ամայի անապատներու մտահացած՝ ապահովութեան մէջ կը գտնուի ուր արշաւող օտար բանակ մը կարելի չէ որ ամիսներով ապրի:

Ասոր համար, ինչպէս որ չիկայ և չկան տէրութիւնք որ մտքերուն իսկ անցնեն Անգլիոյ վրայ յարձակիլ, նոյնպէս և չկան տէրութիւնք որ զՌուսիա բոլորովին նուաճելու խորհրդով մտքերնին յողնեցնեն պարապ տեղը:

Իսկ շատ քիչերը կան որ անոր մասնակի նուաճումը՝ իրրեկ կարելի բան իրենց պատերազմական յատակադիրութեան մէջ արձանագրած կը գտնուին:

Բայց միայն այն տունին համար երբ Ռուսիոյ գործնականա-

պէս վնասողական դիրք մը բռնեց.

Ուրեմն որչափ ատեն որ Ռուսիա չուզէ ինքը հրաւիրել ուրիշները իր վրայ, և ոչ մէկուն մտքէն կ'անցնի իր վրայ յարձակիլը. և այս վիճակին մէջ արտաքին աշխարհէն բոլորովին ապահով գտնուելով կրնայ իր գործին զօրութիւնը ուղածին չափ պակսեցնել այն համեմատութեամբ որ իր ներքին ապահովութիւնը և արտաքին աշխարհավարութեան մէջ իրեն պատկանած ազդեցութեան աստիճանը կը ներեն:

Բայց բոլորովին տարբեր բան է Գաղղիոյ ու Գերմանիոյ և միւս ցամաքային տէրութեանց վիճակը, որուն վրայ պիտի խօսինք վաղուան թուով՝ ներկայիս մէջ տեղ մնացած չըլլալուն պատճառաւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Սօփիայէն կը գրեն առ Նիւ-Եօրք Հէրալտ թէ Չարին տեսնակապետ և Բարիգու ռուսական գաղթականութեանց երեւելիներէ մին ժխտոյ իշխան արտաքսուեր է Սօփիայէն ուր գացած էր Կ. Պօլիսէն. իւր տնդ ժամանումն իմացուելուն պէս ոստիկան-զինուորք ձերբակալեցին զինքը և ընդ հսկողութեամբ սերպիական սահմանազերծը տարին:

—Պօսնա-Հէրսէքի երկու վաշտերն օգոստ. 15ին Վիէննա հասան ուր առաջին անգամ Վայսեր առջեւէն կարգաւ անցան օգոստ. 18ի տարեկան հանդէսին առթիւ, յայտնի է թէ նոյն օրը Ֆրանսուա Ժօզէֆ կայսեր ծննդեան տարեդարձն էր. Լըրազիւրք սոյն զօրաց Վիէննա երթալը քաղաքական դէպք մը կը նկատեն որ Պօսնա-Հէրսէքի Աւստրիոյ-Հունգարիոյ միջև կեցող կապերն աւելի եւս ամրապնդելու բնութիւն ունին:

—Թայմըզի Վիէննայէ առած տեղեկութեանց նայելով Յունաստանի պատերազմական նոր նախարարն Զօր. Չանկատօ իւր պաշտօնն ընդունած է պայմանաւոր խաղաղութեան ժամանակ զէնքի ներքև գտնուող զօրաց թիւն 25000 է 50000 ի բարձրանայ և պատերազմի ժամանակ 100000ի:

Բաց աստի զօրաց գերմանական զինուորական գրութիւնն պիտի ընդունուի և Պիէնի հելլենական սահմանադրութենքը պաշտպանելու համար աշտարակաւոր ամրութիւններ պիտի կառուցուին:

Թագաւորն և խորհրդարանը ընդունած են այս պայմանները:

—Լորտ Սալիզպըրի սեպտեմբերի վերջերը Հաթֆիլտին մէջ

պիտի ընդունի Պէրլինի դաշնագիրն ստորագրող բոլոր մեծ տէրութեանց դեսպանները, ոչ միայն Զօր. Քալերիվի կապսուլի, այլ և հաւանական է որ, եթէ իւր առողջական վիճակը ներէ Գալիքի կոմսն ևս Անգղիա երթայ և հիւր լինի Անգղիոյ նախարարապետին:

—Ռուսմանիոյ թագաւորն Վիէննայէ անցած Եղազուն երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Քալիքի կոմսին հետ և երկու երկրաց միջև առևտրական համաձայնութիւն մը գոյացնելու միջոցներուն կատմամբ խորհրդակցութիւնք կատարուեր են:

—Չարն ի Գերմանիա դրամուած աստեն «Պրէզ» կոչուած կառքով մը որսի դացած և այս կառքին շատ հաւանած էր. Վիլհէլմ կայսր մօտերս նոյն ձեւով կառք մը նուիրեց Ռուսիոյ Չարին:

—Երէկ առաւօտ անգղիական 23 չոգենաւներ անցան մայրաքաղաքիս նաւահանգստէն. յիշեալ չոգենաւք դէպի Սեւ ծով գնացին արմտիք առնելու Ռուսիոյ եւ Դանուբի եզերքներէն:

—Վերջին օրերս, ռուս նախկին դիւանագէտ Պ. Թաթիշէֆ Սօփիա գնաց, ուր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Սթամպուլօֆի հետ և անմիջապէս մեկնեցաւ:

Կըսուի թէ Պ. Թաթիշէֆ երկու երկիրները հաշտեցնելու համար զրկուած է:

Սվոպոտա լրագիրը զարմանօք կը յայտնէ այս ձեռնարկին վրայ եւ կը յաւելու թէ եթէ ճշմարտագէտ հաշտութիւն մը կը փափաքուի, պէտք է ամէն բանէ առաջ ճանչնալ զՅէլտիսնան իշխան և թէ ուրիշ ամեն առաջարկ պիտի սերտուին Պուլկարաց կողմէ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԺՈՂՈՎ

Համագումար եկեղեցական ժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ի Պատրիարքարան, նախագահութեամբ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի. ի բացակայութեան Գեր. Գրիգորի Սրբազանի առժամեայ ատենապետի պաշտօնը վարեց Արթ. Տ. Ղևնդ. Վրդպ. Փիրղալեմեան եւ ատենադպրութեան պաշտօնն վարեց Արթ. Տ. Յովհաննէս Ծ. Վրդպ. Արշարունի:

Ժողովը նկատողութեան առաւ իւր կողմանէ կարգեալ յանձնաժողովոյն խմբագրած պատասխանագիրն եւ ընդունեց զայն ամբողջութեամբ. Բոլոր ներկայք ստորագրեցին նոյն դի-

ւրն եւ բացակայք ալ հետզհետէ պիտի ստորագրեն ուրիշ վերջ պիտի մատուցուի կայսերական կառավարութեան:

Երէկուան ժողովոյն ներկայ էին նաեւ Գեր. Մատթէոս Սրբազան Իզմիրեան, Գեր. Գաբրէլին Ս. Սրուանձատեանց, Պատր. Փոխանորդ Գեր. Ներսէս Ծ. Վրդ. Ասլանեան 14 վարդապետք ու քահանայք:

Ուսումնական Խորհրդոյ շաբաթական նիստը տեղի չունեցաւ երէկ, նոյն խորհրդոյ անդամներէն Արշակ Յակոբ էֆ. ի մահուան առթիւ:

Տնտեսական Խորհուրդն ի նիստ գումարեցաւ երէկ ի Պատրիարքարան, ատենապետութեամբ Մեծ. Սէթեան Միհրան էֆ. ի, եւ զբաղեցաւ թաղային ու հաշուական խնդիրներով:

ՅՈՒՂԱՎԱԿՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆՈՒՄ ԱՐՇԱԿ ԷՖ. Ի

Յակոբ Արշակ էֆէնտի յուղարկաւորութեան հանդէսը, տեղի ունեցաւ երէկ արժանավայել շքով, Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն մէջ. Հոգեհանգստեան արարողութեան նախագահեց Գեր. Սիմէօն Արքեպիսկոպոս, չորջն ունենալով, Գեր. Գրիգորիս և Գաբրէլին Սրբազաններն, Արթ. Յակոբ Ծ. Վրդ. Այոս, բաւական թուով քահանայք ու դպիրք:

Աղդ. Երեսմիտաններ, հայ և օտարազգի վաճառականներ և պատուաւոր ազգայիններ՝ հոծ բաղմունքեամբ չըլլապատած էին հանգուցելոյն դադարը:

Դամբանական խօսեցաւ Գեր. Գաբրէլին Եպիսկոպոս Սրուանձատեանց, և դրուատեց հանգուցեալն, յիշելով նորա ուսումնասիրութիւնն, լեզուագիտութիւնն և ազգային չըլանակի մէջ անձնուէր դործիչ, առևտրական ասպարէզին մէջ՝ պարկեշտ անձ, և ընտանեկան սահմանին մէջ իբրեւ բարի հայր, ունեցած յատկութիւններն դրուատեց, ու ապացոյց իւր գործունեայ ոգւոյն յիշեց Արեւ. Տնտեսական ընկերութիւնն որու հաստատութեան գաղափարն հանգուցեալն յղացաւ և ազգին մէջ սկզբնաւորութիւն մը եղաւ Տնտեսագիտական գաղափարներու տարածման:

Դամբանախօս Սրբազանն ըսաւ թէ Յակոբ էֆ. Արշակ ազգային զանազան խորհրդոց ու ժողովոց մէջ անդուլ կերպով աշխատած է 30-35 տարիներ, և մեծապէս օգտակար եղած է ազգին:

Եկեղեցական արարողութենէն յետոյ, հանգուցելոյն մարմինը Շիրիի գերեզմանատունը փոխա-

դրուեցաւ և ամփոփուեցաւ իւր վաղամեռիկ որդւոյն քով:

Աւթը պատկերներ դրուեցան Արշակ էֆ. ի գերեզմանին վրայ, որք նուիրեալ էին Արեւելեան տնտեսական ընկերութեան Վարչութեան, Խնամակալաց ժողովէն, Տնօրէն ժողովին պաշտօնեայներէն Ռ. Յակոբեան եւ Փ. Շատանեան էֆ. ներէ, այրի Տիկին Յակոբ Արշակէ, Տէր-Ներսէսեան Գ. Սարափեան եւ Ք. Կիւմիւշճեան էֆէնտիներէ:

Յակոբ էֆ. Արշակ կը թողուեօթն որբեր՝ որոց վեցն աղջիկ է և մին մանչ:

Համաւաւոր հրապարակագիր Մեծ. Քերովէ էֆ. Լիմօնճեան, յատուկ կարգադրութեամբ լրագրոյս Քաղաքական տեսութիւններն խմբագրել յանձն առած է:

Սոյն կարգադրութենէն անշուշտ մեծապէս գոհ պիտի մնան Հայրենիքի ընթերցողներն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Սալիսէի աստիճան տրուեցաւ առողջապահական ժողովոյ թըղթակցութեան դիւանի քարտուղարներէն Իսմայիլ էֆ ի և Նուրուլահ պէյի:

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Պրոքսէլի Օսմանեան դեսպան Գարաթէոտի էֆ. ի և երրորդ կարգի Մէճիտիէ նոյն դեսպանատան առաջին քարտուղար Ալէքօ պէյի:

Երրորդ կարգի Օսմանիէ առողջապահական ժողովոյ առաջին քարտուղարի օղնական ԱՏ. մէտ Բաղիպ պէյի:

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ առողջապահական ժողովոյ մէջ Աւստրիական դեսպանատան պաշտօնեայ տօքթէօր Հակէլի:

Չորրորդ կարգի Օսմանիէ նոյն ժողովոյ մէջ. Խաւական դեսպանատան պաշտօնեայ, Պ. Թօսքանի:

Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ առողջապահական վարչութեան թղթակցութեան դիւանի գերտնօրէն Ահմէտ էֆէնտի:

Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Երուսաղէմի Գերմանական հիւպատոս Պ. Եէթէնտօրֆի, եւ չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Թարգամա Ֆալուլլահ էֆէտի:

Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Շիրէթը Խայրիէի 15 թիւ Պայազիտ չոգենաւին նաւապետ Մուսթաֆա էֆէնտի:

—Նախարարաց խորհուրդն իւր երէկուան նստին մէջ կայեւոր խնդիրներով զբաղեցաւ և խորհրդակցութեան արդիւնքն

տեղեկագրով մը մատուցելու վերջ հասնելու համար երեկ Հայկական կողմի գնաց.

Նիստին վերջ արտաքին գործոց վեհաժողովը նախարարն Քարճը Մեծ-Եպարքոսին հետ մասնաւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ:

Այսօրնի կուսակալութեան կողմանէ անտառաց և հանքաց վարչութեան մէջ զեղծումներ նշմարուած ըլլալով երկուսն ալ նախարարութիւնը մայրաքաղաք հրաւիրած է տեղւոյն հանքաց տնօրէնը Ջեռնհաս իշխանութիւնը որոշած է պաշտօնական մարմին մը զրկել անդ ի պահպանութիւն կառավարական շահուց:

«Մանիթօր» կըսէ թէ, Ռուսիոյ գահաժառանգին ի Պօլիս այցելութիւնը, պաշտօնապէս հաղորդուած չէ:

Մայրաքաղաքի դեսպանատան Պելլրատի թղթատարական պաշտօնէսներէն Աղբաւանի անուն անձն որ 12,000 ֆրանք գողնալով փախած էր, երէկ ձերբակալեցաւ ի Ղալաթիա և բանտարկեցաւ:

Տպագրական տեսչութիւնն հետեւեալ պաշտօնական յայտարարութիւնն հաղորդած է թուրք լրագրաց.

Նկատելով որ երկաթուղեաց վիճակահանութեան թիւերու մէջ սխալներ կը պատահին ասկից առաջ պատուէր տուած էր բոլոր տպագրիչներուն որ յիշեալ թիւերն չը հրատարակեն մինչեւ որ ձեռքերը չորուին: Սակայն նկատելով որ մի քանի տպարաններ վերստին հրատարակած են առանց արտօնութեան: Ներկայիս վերջնականապէս կը ծանուցուի որ խստիւ պիտի պատժուին տպագրիչք որ կը համարձակին այսուհետեւ յիշեալ թիւերն հրատարակել առանց ձեռքը պանքայէն առնելու եւ կամ առանց ընդհ. պարտուց վարչութեան արտօնութիւն ըստանալու:

Մայրաքաղաքի քարափանց շինութեան համար Միշէլ փաշայի ներկայացուցիչ Պ. Կրէնէի նախարարաց խորհրդոյ մատուցած տեղեկագիրն, քննութիւն և փարեփոխութիւն համար հանրագումար շինութեանց նախարարութեան վերադարձուեր է:

Իրենց պատժոյն մէկ երրորդ մասն լրացնող յանցաւորներու ընդհանուր ցանկը պատրաստուելով վեհ. կայսեր պիտի մատուցուի:

Ն. Վեհափառութիւնը իւր գահակալութեան տարեգարձին առթիւ ազատութիւն պիտի չընորհէ այդ բանտարկելոյց:

Ոստիկանութիւնը երէկ ալ 8ի չափ կասկածելի անձինք հեռաւոր տեղեր արտօնեց:

Քուստուրգի Մէհմէտ որ Կեդրոնական բանտը, գտնուած ատեն մարդ մը սպաննած ու փախած էր, ձերբակալուելով երէկ ոստիկանութեան պաշտօնատունը տարուեցաւ:

Ստպահ կը լսէ ջրհանկրաց վաշտին հրամանատար Ջէյնէի փաշա ծրագիր մը մատուցած է վեհ. կայսեր

Ն. Վեհափառութեան ծրագիրն ջրհանկրաց վաշտին նկատմամբ մի քանի բարեփոխութիւններ կը պարունակէ որոց գլխաւորներն են Պէօլիւքտէրէի և Գասթափաշայի միջև և մայրաքաղաքի մէջ ուրիշ զանազան տեղեր ևս 10 ջրհաններ հաստատել:

Աղբաւանի գործող պաշտօն տըրուած է, թուրքիոյ և Աւստրիոյ ներկայացուցիչներուն, որպէս զի բանակցելով ծովակալ Պիլմիլի-տի հետ որոշ են Կարմիր ծովու եղերքն հաստատելի մաքրանոցին տեղն:

«Տէյնի Գրոնիք» կիմանալով է ի Գահիթէ հետախույս երեք մահ պատահած է:

Ներանիկէ օդատու 4 թուականու Անգղիական նաւատորմն նոյն օրը մեկնած է անկից. կը կարծուի թէ յիշեալ նաւատորմն Կրետէ պիտի երթայ:

Սպանիոյ ճին Հիտախիոր և է նոր գէղը պատահած չէ ի ձէզիւրէ և ի Մարտին: Նոյն օրն նախապէս վարակեալներէ ի ձէզիւրէ 18 և օգոստ. 7ին ի Մեքքէ 7-8 հոգի մեռեր են:

Անցեալ ուրբաթ գիշեր ի Սեւանիկ մեծ հրդեհ մը պատահել է: Եղած ֆլաման 150,000 ոսկիէ աւելի կը հաշուի:

Ձիափար հաճի անուն անձը, Գասթափաշայի Սաքը Աղաճի ըսուած տեղն վերաւորեալ գտնուեցաւ եւ խօսելու անկարող դառնուելով, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ:

Չորեքշաբթի գիշեր իւսկիւտոր Սէլամիէ թաղը բնակող ամերիկացի Պ. Օնարիի դրան առջև նորածին մանկիկ մը ձեղնուած էր, որ հայոց անկեղծութիւն յանձնուեցաւ:

Ձկնորս Սթրաթի, երէկ կեռով մը գլխէն վիրաւորեց Գաբուտաղլը Մանօլ անուն անձն, որ անմիջապէս մեռաւ: Ոճրարագործն անմիջապէս ձերբակալուեցաւ:

Պ. ՍԱՐԻՏԱՔԻ

Պ. Սարիտաքի երէկ թարիգ լրագրոյ տպարանն երթալով, իւր արկածից մանրամասնութեան նկատմամբ ընդարձակ դրութիւն մը յանձնած է որոյ իմաստըն է հետեւեալը:

«Անցեալ հինգշաբթի գիշեր ժամը երեքին միջոցները մայրս դարմանող Տօթ. Լարտի նա մահ մը զրկած էր ինձ՝ որով կը ծանուցանէր թէ՛ կարեւոր գործի մը համար ինձ հետ տեսնուիլ կուղի Լիւքսեմպուրկի սրճարանը

և թէ գրաւեր կառապանք վրստահելի անձ մ'է: Նամակին կեղծ ըլլալը չկուսեցի: Ժամանակն ուշ ըլլալուն համար տեսուէրս Անտօնը հետ առի և անմիջապէս ճամբայ ելայ, տունէն հաղիւ 30-40 քայլ հեռացած էինք երկու զինեալ աւազակներ ելան մեր դէմը, որք դէմքերնին թաշկինակով ծածկած էին: ասանք կառքին դռները բացին և հարցուցին թէ Պ. Սարիտաքին ո՞վ է: Ես եմ պատասխանեցի: Ես սոր վրայ Անտօնը դուրս հանեցին սպանալով որ եթէ ետին նայի անմիջապէս պիտի մեռնեն զինքը: Ետով վրաս խուզարկելով գրպանս գտնուած չորս ոսկին առին և աչքերս լաթով մը կապեցին:

Այսպէս կէս ժամու չափ տեղ երթալէ յետոյ կառքն իջանք և հինգ վարկեան ևս հետիտն երթալով տուն մը հասանք ուր գտնեալ և այլ ոգելից ըմպելիներ հրամցուցին, սակայն խիստ յուզեալ ըլլալով բան մը չուզեցի, յատկապէս պատրաստուած անկողին մը պահեցայ: աչքերս միշտ կապած էր և մի քանի անձինք շարունակ կը հսկէին վրաս: ամեն առաւօտ կաթախառն սուրճ և հաւկիթ, միջօրէին ու երեկոյն մսի ջուր և մսեղէն կերակուրներ կը կերցնէին: Ես մշայն ապուրը կրնայի խմել միւս կերակուրները իրենք կը կերցնէին:

Այս երկիւղալի կացութեան մէջ 5 օր և 4 գիշեր մնալէ չորեքշաբթի գիշեր ժամը մէկին միջոցներն չորս կողմը դոց սեւակնոց մը գլխին աչքս և կառքով ճամբայ ելանք քիչ մը երթալէ յետոյ կառքն իջեցուցին և երկու թեւերէս բռնելով Շիշլիի ճամբու վրայ անդ մը թողուցին և «ախոցդ հանէ ու դնա» ըսին աչքերս բացի և յիշեալ տեղը ըլլայս տեսայ: երկիւղէս առանց ասոց բնաւ ի տես նայելու վաղելով տուն դացի մայրս և տնեցիք զիս ողջ տեսնելով սկսան ուրախութեան արցունքներ թափել:

Պ. Սարիտաքի կը յաւելու թէ աւազակաց ձեռքէն այսպէս ողջամբ ազատելը վեհ. Սուլթանի հրամանաց եւ ոստիկանութեան նախարար Վսեմ. Նազիմ պէյի ձեռք առած խիստ միջոցներուն կը պարտի, եւ իւր երախտագիտութեան եւ շնորհակալութեան հաւատարմութիւնը հաստատուեցաւ վեհ. կայսեր:

Պ. Սարիտաքի երէկ ոստիկանութեան դուռն երթալով շնորհակալութիւն յայտնեց Վսեմ. Նազիմ պէյի:

Թարիգ կը հերքէ այն լուրը թէ Պ. Սարիտաքին ընդուն ըռ. նուած է երկիւղէն, եւ կը յաւելու թէ սոյն արկածին իւր վրայ ըրած աղբեղութիւնն փա-

րատելու համար երէկ Հէյպելի կողմի գնաց:

Ոստիկանութիւնն յաջողած է ձերբակալել աւազակներն՝ որք խաւացի են: Եւ Սարիտաքիի աղբակներէն Եանի Քրիքի առնուն անձ մը ևս բանտարկած է՝ որուն համար կ'ըսուի թէ դաւաղից էր առեւանդութեան:

Պ. Սարիտաքի իւր գրութեան մէջ ու եւ է բան մը ըսած չէ թէ ինչ ուղած են յիշեալ աւազակները:

Թարիգի թղթակիցներէ մին կըսէ թէ երկու նամակ գրել տուեր են իրեն՝ որոց առաջինն իւր հօրեղբորդուոյն ուղղեալ էր, Եանի Քրիքի՝ որ այժմ բանտարկուած է, եւ երկրորդն՝ Պ. Սարիտաքիի ընկերոջ՝ Լորանջոյի Աւազակները տեսնելով որ յիշեալ նամակներով խնդրուած 3,000 ոսկին չըկուած չէ «դուն բարի մարդու մը կը նմանիս, քեզ պիտի արձակենք, բայց մեզի ստակ պիտի տաս» ըսելով թող տուեր են:

Ոստիկանութիւնն կը շարունակէ իւր քննութիւնները:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Նշանաւոր սպանիացի մը Բիւնօնրօսթրօ կոմսը նոր մեռած է: Ես չի պիտի խօսէի ձեզ այս անձին վրայ որն որ կարեւորութիւն մը չունի մեզ համար, եթէ իւր անուան կապակցեալ չըլլար հեքքերական պատմութիւն մը:

Ահաւասիկ այս անուան ծագումն Շարլ Ե. հռչակաւոր որսորդը, օր մը պահապանի մը հետ միատեղ կաքաւ կորսար, երկուքն ալ հաւատարապէս կը զարնէին: Նորին վեհափառութեան ծառայները արդէն թրուչուններով բռնաւորուած էին, երբ վերջին կաքաւ մը երկու միջոցներու շատ մօտէն թռաւ:

Հրացանի երկու հարուածներ պաշտուեցան: Կաքաւը ինկաւ անշունչ:

Ըստ քեզ, այս կաքաւը ո՞վ սպաննեց հարցուց թաղաւորը պահապանին:

—Ես, տէր արքայ:

—Կը ստես, սրկիկայ գոչեց Շարլ Ե. զայրացած:

Հաղիւ այս խօսքերն աւարտած էր, պահապանը կուռիի այնպիսի հարուած մը տուաւ անոր երեսին, որ քիչ մնաց գետինը պիտի իյնար:

Շարլ Ե. ի առաջին շարժումն եղաւ սպաննել առաջին անգամ իւր դիմացը եղող յանդուգըն մարդը, ասի բարեբաղդութիւն մ'էր պահապանին համար, վասն զի թագաւորին հրացանը պարպուած էր:

Պահապանին երկրորդ շարժումը եղաւ պաշտպանել ինքզինքն իւր ուղեկցաց բարկու-

Թեան դէմ: Շարլ Ե. բանադրկեց զայն, պատուիրել տալով որ պատրաստուի մահուան:

Անշուշտ դժբաղդ պահապանն յուսահատ ինքզինքն դահճին մատնուած կ'զգար: Շարլ Ե. դիտել տուաւ անոր որ իւր յանցանքն այնչափ մեծ էր, որչափ որ նա չէր գիտէր թէ սըտած չէր, վասն զի կաքաւին ուրո՛ւ կողմանէ զարնուիլը տարակոյրի մէջ էր:

— Ինձ համար տարակուսելի չէ տէր արքայ, գոչեց յանցապարտը, թոյլ տուէ՛ք ինձ որ կենդանին տեսնեմ: Թագաւորը հրաման ըրաւ որ իր առջև բերեն: Պահապանը զայն աչքէ անցնելէ յետոյ, հաստատեց որ ինք ըսպաննած է, վասն զի ինք ամբողջ օրը գնդակ դորձածած էր, մինչդեռ թագաւորը կապար: Իւր խօսքերուն ճշմարիտ լինելը ամենքն ալ հաստատեցին: Թագաւորը նորա այսչափ քաջ որորդ մը ըլլալուն վրայ զարմացաւ, ու ցաւ զգաց որ շուտ բարկացած էր: Այսու հանգերձ իւր հրամաններն չի չափաւորեց ու դատապարտեալը առաջնորդուեցաւ ի Մատրիտ ու մատրան մը մէջ դրուեցաւ: Շարլ Ե. գերագոյն վայրկեանին նորա մօտ փորձ մը փորձեց, շընորհ մը խոստանալով, այսու կը յուսար որ ներուճի պիտի խնդրէ նա:

Բայց ամեն ինչ անօգուտ եղաւ: Պահապանը բացարձակապէս մերժեց խնարհիլ: Թագաւորը նորա այս գոռոզութենէն զգացուած վերջին անգամ իւր ներկայութեան բերել տուաւ և հարցուց անոր որ կը զղջար:

— Տէր արքայ յարեց պահապանը, եթէ հազար տարի ապ-

րէի և թէ Զեր վեհափառութիւնը հազար անգամ յանիրաւի ինձ ըսիք թէ կը ստեմ, հազար անգամ նորա երեսին ապտակ մը պիտի զարնէի (Բիւնօնօսթուօ) և հազար անգամ հանգիստ պիտի ըլլայի տանջանացս մէջ:

Շարլ Ե. մտախոհ մնաց այսպիսի բնաւորութեան մը առջև, ու վայրկեան մը զայն դիտելով, ըսաւ:

— Իմ թագաւորութիւնս քեզի պէտք ունի, ո՛ւր էր թէ քեզ նման հազար մարդ ունենայի չորս կողմն, ո՛չ միայն քեզ կը ներեմ, այլ նաեւ իմ քովս կը պահեմ զքեզ, ու կ'անուանեմ Կոմս տը Բէնօնօսթուօ:

Գիշ ժամանակ վերջը, 1523 ին, պահապանին տրուեցաւ կոմսութեան տիտղոսն, որ մինչեւ իւր մահուան վերջին օրն Շարլ Ե. ի ամենահաւատարիմ պաշտօնատարներէն մին եղաւ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԻՔ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆԻՔ

ՊԵՐՈՎՔԷ ԷԾ. ԼԻՄՕՆՃԵԱՆԻ
ՂՂԶ.
Երկաթագործն 2 հատոր 15
Կորտոն հրամանատարը 1 » 25
Օրիորդ Պէլի պրատուն 1 » 5
Ընդ մամուլ « Յիմար Յիանապետը »

ՎԵՐԵՒՔ ՅԱՐԱՐԱՏ

Հեղինակ՝ ձեցստ ՊՐԱՏՍ

Թարգմանիչ Գ. Յ. ՓԱՓԱՋԵՍԷ

Գ. Ճէյմս Պրայսի Տեղագրական, Այնարհագրական և Ուղեգրական այս ընտիր գործը մաքուր աշխարհաբարի թարգմա-

նած է Իզմիրի Ուսումնական Խորհրդոյ Աստիճակաւ Գարեգին Էֆ. Փափազեան: Գին չորս զր: Կեդրոնատեղին է Զարդարեան գրատուն:

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒ

Ա. ՏԱՐԻ

Երկասիրեաց

Մ. Գ. ԽՈՐԹՈՒԾՅԱՆ

Ֆրանսերէն լեզուի համար բազմաթիւ դասագրքեր լոյս տեսած են ի մեզ, Սակայն նորարար ձայն ուսանողաց քայքայարմար դասագիրք մը կը պակասէր, որ այբբենարանէն սկսելով ուսուցանէր ինչ որ կը պահանջէ լեզուի կատարելութիւնը:

Ֆրանսերէն լեզուի սոյն դասագիրքը առաջին օրէն ցոյց կուտայ թէ տղան ինչ պիտի ունի Ա. եօթնեկին նոյն իսկ Ա. դասին, և թէ տարւոյն վերջ ուսուցիչը կարող պիտի լինի ըսել ամենուն թէ իւր աշակերտք քաջ կը կարդան, կը գրեն, կը խօսին և կը թարգմանեն:

Գ. Խորթումեան իւր ուսուցման այս գրութիւնը ի գործ դրած է Ազգային բարձրագոյն կրթարանի մը մէջ և լիովին յաջողած է:

Սոյն օգտակար գործը օգոստոս 15 ին հրապարակ պիտի ելնէ ի վաճառում: Մարդարեան գրատունէն: Պօլիս Վերճան փողոց թիւ 57:

ՊԱՐՏԷՉ ՀԱՅ ՄԱՆԿԱՆ կամ զիւրմբունքի եղանակ ընթերցանութեան աշխատասիրեաց ԼԵՈՒ Ռ. Շէրիտեան:

Գին 2 զրուշ

Սոյն գիրքն վաւերացած է

Ուսումնական Խորհուրդէն, եւ ձօնուած է Ազնուաշուք Խոսեան Յովհաննէս և Մկրտիչ Հարազատաց անուան:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Պալատմանց եւ կրօնական արարողութեանց

Հին եւ նոր ազգաց

Գրեց, ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՄԻԹԱՐԵԱՆ

Գին 6 զրուշ

Ո՛վ չուզեր գիտնալ հին և նոր ազգաց կրօնքը, անոնց պաշտամունքն աւելի քան արարողութիւններն և թէ ի՞նչ է Յունաց և Հրոմեայեցաց գիցարանութիւնն, ի՞նչ է քրիստոնէութիւնն, ի՞նչ են արեւելեան և արեւմտեան եկեղեցիք և ի՞նչ են տարբերութիւնք հայկական յունական և պապական եկեղեցեաց: Ի վերջոյ տեղեկութիւնք Հայոց կաթողիկոսութեան հաստատման և արդի վիճակին վրայ:

Կը վաճառուի բոլոր գրաւաճառաց ըով:

Տիեզերահռչակ Աղէքսանդր Տիւմայի ընտրեալագոյն գործերէն 4 հատորէ և 1200 երեսէ բաղկացեալ ԹԱԳՈՒՀԻՈՅ ՄԱՆԵԱԿ անուն գիրքն որն որ ասկից առաջ 48 զրուշի կը ծախուէր, այս անգամ բազմաց խնդրանք առժամանակեայ 12 զրշ: անհաւատալի աժանութեամբ կը վաճառուի Աշտնի գրատունը Մերճան փողոց թիւ 33:

Գաւառներէն փափաղողք պէտք է վերոյիշեալ հասցէին 17 զրշի: դրօշմալութեամբ զրկեն:

ՑԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԵԱՆ

— (4) —

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅԹԵՆԻԲԻ

ՓՈՂՈՑԻ ՏՂԱՆ

Ա.

— Օն ուրեմն, սիրելիս, խօսեցէք եւ սիրով պիտի լսեմ ձեզ:

Բայց նորիկ այցելուէին սենեկին մէջ յոտին կանգնած, խռովեալ հայեացք մը կարձակելու իւր շուրջը, որպէս թէ բան մը կը փնտռէր, զոր չի գտնելուն զարմացած էր:

— Արդարեւ տիկին տէ Թիլիէն մարքիզուհին էք, այնպէս չէ՞, տիկին, ըսաւ դարձեալ:

— Այո՛, օրիորդ:

— Գ. Մարք տէ Թիլիէն մարքիզին կ'ընէ:

— Բայց ուսկից գիտէք, օրիորդ, ամուսնոյս մականունը:

— Ահա՛ն, տիկին, գիտեմ, եւ շատ աղէկ գիտեմ:

Ապա եռանդով մը ըսաւ:

— Թողութիւն, տիկին մարքիզուհի, այս տան մէջ օրորոցի մանկիկ մը պիտի ըլլայ:

— Օրիորդ բան մը չեմ հասկընար ձեր խօսքերէն...

— Մանկիկ մը, տիկին, որ ձերը չէ:

— Աստուած իմ, սակայն օրիորդ ի՞նչպէս կրցած էք, այսպիսի գաղտնիքի մը իրազէի ըլլալ:

— Տիկին, գիտցէք, ո՛ւր է այդ մանկիկը:

— Դարձեալ կըսեմ, օրիորդ...

— Բայց ո՛ւր է, թոյլ տուէ՛ք ինձ տիկին, որ տեսնեմ:

— Բայց օրիորդ...

— Գեղեցիկ է, սեփե՛ղ է, խարտեա՛շ է... կամ թխադոյն ինձի պէս: Ակոյսները բուսած են, շատ կը նեղուի արդեօք:

Մաթիլտ այս ծայրայեղ խօսքերէն կրնար նախ այնպէս ենթադրել որ իրեն խօսակիցը մտքը խանգարեալ երիտասարդուհի մ'էր, եւ որովհետեւ իւր խօսքերը կը համակերպէին իրողութեան, այն ատեն գուշակեց թէ, իրմէ ծածուկ դէպ-

քեր կան որոց գոյութեան վրայ գաղափար իսկ չ'ունէր:

— Ոսեղու սկսիլը շատոնց է, կրկնեց անծանօթուհին, անսովոր դիւրագարծութեամբ մը: Ի՞նչ անուանեք արտասանել սորվեցոցիք իրեն:

— Բայց օրիորդ, շահագրգռութեամբ կը խօսիք այդ մանկան մասին, ձերն ըլլալու է, կը խնդրեմ ըսէք ամէն ինչ, բացատրեցէ՛ք:

— Ո՛հ, տիկին մարքիզուհի, դեթասիրտ հոգւոյ մը բարի համբաւն ստացած էք, այնպէս կ'ըսեն թէ ամենուրեք բարութիւն կ'ընէք ձեռքերնուդ եկածին չափ:

Գիտցէ՛ք ինձ, տիկին...

— Բայց ինչ կ'ուզէք ինձմէ օրիորդ:

— Ձայն տեսնել գոնէ վայրկեան կան կերպիւ, ահա ամենամեծ փափաքս աշխարհիս վրայ: Եթէ կը հաճիք...

— Օն ուրեմն, ինձ հետեւեցէ՛ք օրիորդ:

Հազիւ թէ այս խօսքերն աւարտած էր Մաթիլտ, օրիորդը իւր ննջասենեկին քով սենեակը հրամայեց:

Հոն, կանաչ վարագոյրներու տակ, չքեղ օրօրոցի մը մէջ կը նընջէր մանկիկն, որ գողցեա անհամբեր անծանօթուհւոյն այցելութեան կը սպասէր:

Զարմանքն եւ հետաքրքրութիւնը զսպելով, մարքիզուհին վեր առաւ անմիջապէս անկողնոյն վարագոյնը:

Այն ատեն մանկամարդուհին ձեռքովը օրօրոցին յենարանին վրայ կրթնեցաւ, եւ ննջող մանկան երեւոյթէն հմայեալ կ'երեւէր:

— Ո՛հ, երեւակայածիւ չափ սիրուն է արդարեւ, կրկնեց եւ առանց թոյլ տուութիւն խնդրելու ծոցեալ սենդնագործեալ բարձին վրայ, մօտեցուց շրթունքները տղուն գեղեցիկ այտերուն, եւ երկոյն համոյր մը դրօշմեց, մին այն համոյրներէն որ հոգին բոլորովին շրթանց վերայ կը բերեն:

— Զգուշացէ՛ք, ըսաւ, տիկին տէ Թիլիէն, սիրտի արթնցնէք զինքը: Բայց մօր մը համոյրն կը վերդովէ՛ր միթէ՛ զաւակին քունը:

(Շարունակելի)